

DÜNYADA AÇLIK OLGUSU VE ÇÖZÜM ARAYIŞLARI

Aziz Ekşi*, Aslı İşci

Ankara Üniversitesi Mühendislik Fakültesi
Gıda Mühendisliği Bölümü, Dışkapı, Ankara

Geliş tarihi / *Received*: 29.11.2011

Düzeltilerek Geliş tarihi / *Received in revised form*: 13.12.2011

Kabul tarihi / Accepted: 14.12.2011

Özet

Gıda güvencesizliği çağımızın en önemli sorunlarından biridir. Öyle ki dünyada yaşayan 7 insandan 1'i açtır. Daha da kötüsü, gıda üretiminin yeterli olmasına karşılık açlığın yıldan yıla azalmamasıdır. Bunun başlıca nedeni gıda üretimindeki ve tüketimindeki bölgesel farklılıktır. Gelirden aldığı pay daha düşük olduğu için global güneyde açlık daha yaygındır. Fiyat dalgalanmaları ile aç insan sayısı arasında gerçekçi bir ilişki kurulması zordur. Yüksek fiyat kısa vadede yoksulların gıdaya ulaşmasını engellese bile uzun vadede sürdürülebilir çiftçiliğin ve gıda güvencesinin başlıca aracıdır. Açlığın çözümü için önerilen batı yaklaşımı, gıda adaleti, gıda egemenliği, bölgesel oluşum, gıda yardımı gibi yaklaşımların olumlu ve olumsuz yanları vardır. Bu nedenle, bölge, nüfus ve zaman bağlamında yaygın üretim odaklı yeni bir yaklaşım gereklidir.

Anahtar kelimeler: Açlık, gıda güvenliği, gıda fiyatları, açlığın çözümü

GLOBAL HUNGER PHENOMENON AND SEEKING FOR SOLUTION

Abstract

Food insecurity is the biggest issue of our century. In fact, one out of every seven people is undernourished. Worse still, the number of starving people is increasing although globally enough food is produced to feed the entire world. The major cause of hunger is regional differences in food production and consumption. Countries with a high prevalence of undernourishment have lower income levels. It would be difficult to correlate the number of starving people to the fluctuations in food prices. Although keeping food prices high will impede the accessibility of food in the short run, it may serve as a key for sustainable farming and food security in the long run. The proposed solutions to solve the problem such as westernized view, food justice, food sovereignty, regional corporation and food aid approaches have both positive and negative aspects. Therefore, a new approach is needed that focuses on widespread food production considering region, population and time.

Keywords: Hunger, food security, food prices, solutions for hunger

*Yazışmalardan sorumlu yazar / *Corresponding author*;

✉ aeksi@ankara.edu.tr

© (+90) 312 596 1180

☎ (+90) 312 317 8711

YAŞANAN AÇLIK OLGUSU

31 Ekim 2011 tarihinden itibaren yeryüzünde 7 milyardan fazla insan yaşamaktadır ve FAO verilerine göre dünya nüfusunun yaklaşık %33'ü gıda güvencesinden yoksundur. Başka bir deyişle 2.4 milyar dolayında insan ya açtır ya da açlıktan ölüm korkusu yaşamaktadır. Nüfusun %14'ü ise kronik açlık yaşamaktadır. Yani, aktif bir yaşam için gerekli enerjiyi sağlayacak kadar gıda tüketmemektedir (1). Bu olgu yeni değildir ve kuşkusuz diğer insanları da ilgilendirmektedir.

Daha 1789 yılında Thomas Malthus, "dünyada insan sayısının gıda üretiminden daha hızlı artacağını ve bu nedenle bir acı yaşanacağını" öngörmüştür. Gerçi nüfus ve gıda artışına ilişkin öngörü doğru çıkmamıştır. Çünkü; 1945 yılından bu yana dünya nüfusu 2.5 milyardan 7 milyara çıkarken kişi başına enerji tüketimi de %40 artmıştır (2). Başka tanımlama ile son 50 yılda dünya nüfusu 2 kat artarken, gıda üretimi 3 misli artmıştır. Son 30 yılda ise dünya nüfusu %70 artarken kişi başına günlük ortalama enerji tüketimi de %17 artarak 2720 kcal'ye ulaşmıştır (3). Ancak, buna rağmen yaşanan durum Malthus'un öngörüsünün acıya ilişkin bölümünü doğru çıkarmıştır. Bu acının adı açlıktır ve en çarpıcı sonucu yılda 6 milyon çocuğun bu nedenle aramızdan ayrılmasıdır.

Yanılan yalnız Malthus değildir. FAO öncülüğünde Roma'da, 1996 yılında ilk kez toplanan "Dünya Gıda Zirvesi", aynı zamanda açlığın çözümüne karşı umutların da zirve yapmasına yol açmıştır. Çünkü "yeterli ve besleyici gıdaya ulaşmanın bir insan hakkı olduğu" vurgulanmış ve ayrıca somut bir hedef tanımlanmıştır. Bu hedef; "dünyadaki açlığı 2015 yılında, 1990 yılına göre yarılanması"dır. Bu hedef 2000 yılında, BM tarafından onaylanan "Milenyum Gelişme Hedefleri" belgesine de yansımıştır. Ancak dünyadaki aç insan sayısı 1990-92 döneminde 843 milyon iken 2009 yılında 1 milyarı aşmıştır. Yani geçen sürede açlık %50 gerileyeceğine nerdeyse % 25 artmıştır.

AÇLIĞIN OLASI NEDENLERİ

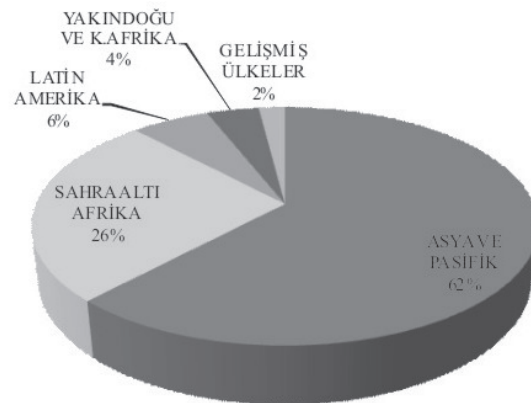
İnsanların yeterli gıda tüketmesini engelleyen faktörler; gıdanın bulunabilirliği ve ulaşılabilirliği ile tedarik kararlılığı ve gıdanın yenilebilirliği olarak tanımlanmaktadır (4). Bulunabilirliği belirleyen;

gıda üretim düzeyi, muhafaza tekniği, taşıma sistemi gibi teknik faktörlerdir. FAO verileri (3), dünya ölçeğinde gıda üretiminin yeterli olduğunu göstermektedir. Muhafaza tekniği ve taşıma sistemi açısından da bir yetersizlik olduğu söylenemez. Gerçi tedarik kararlılığı olarak tanımlanan, doğal koşullara veya ticari faktörlere bağlı değişkenliğin de gıdaların bulunabilirliğini etkilediği doğrudur. Ancak bu etkilenme, doğası gereği zaman zaman ortaya çıkan geçici bir durumdur. Oysa açlık kalıcı gibidir!

Var olan bir gıdanın yenilmesini dinsel, etnik, sağlık vb faktörler engelleyebilmektedir. Ancak bu oldukça kısıtlı bir durumdur. Öyle ise açlığın nedeni gıdanın ulaşılabilirliği ile ilgili olmalıdır. Gıdaya ulaşılabilirliği belirleyen ise esas olarak gelir düzeyi, gelir dağılımı, gıda fiyatı, satınalma gücü gibi ekonomik faktörlerdir. Güncel tartışmalar ise daha çok gelir dengesizliği ve gıda fiyatları üzerinde yoğunlaşmaktadır.

GELİR DENGESİZLİĞİ

Dünyada gelir ve gelişme düzeyi farkı özellikle kuzey-güney ekseninde belirgindir. Coğrafi olmanın ötesinde ekonomik ve sosyal bir içerik de taşıyan bu farklılaşma "global güney" ve "global kuzey" kavramları ile açıklanmaktadır. Bu anlamda global güney deyince Asya-Pasifik, Sahraaltı Afrika, Latin Amerika ve Yakındoğu; global kuzey deyince Avrupa, Kuzey Asya, Kuzey Amerika ve Avustralya anlaşılmalıdır. Dünya nüfusunun %85'i global güneyde

Şekil 1. Dünyada Açlığın Bölgesel Dağılımı (2010)

yaşamakta ancak gelirden %20 pay almaktadır. Buna karşılık global kuzeyin dünya nüfusundaki payı %15, gelirden aldığı pay ise %80'dir (5).

Bu farklılık, açlığın dağılımına da olduğu gibi yansımaktadır. FAO verilerine (6) göre kronik açlık yaşayanların %62'si Asya-Pasifik'te, %26'sı Sahraaltı Afrika'da, %6'sı Latin Amerika'da, %4'ü Kuzey Afrika'da yaşarken, ancak %2'si gelişmiş ülkelerde yaşamaktadır (Şekil 1).

Gelir düzeyi yaşam kalitesine yansıdığı gibi yaşam süresine de yansımaktadır. Kişi başına yıllık gelir düzeyi ortalama 450 US\$ olan ülkelerde 50 yıl olan ortalama ömür beklentisi, gelir düzeyi ortalama 5340 US\$ olan ülkelerde 73 yıldır (5). Birinci grup dünyadan, ikinci gruba göre 23 yıl daha erken ayrılmaktadır. Erken ölüm açlıktan, açlık ise yoksulluktandır ve yoksulluk bir güney gerçeğidir.

Bu farklılık, tarım ve gıda üretimi ve ticareti açısından güneyin kısıtları kadar kuzeyin fırsatlarına da bağlıdır. Kuzeyin başlıca fırsatları; toprak ve iklimin tarıma elverişliliği, makinalı ve girdili tarıma geçiş önceliği, buna bağlı verim yüksekliği, maliyet düşüklüğü ve çiftçiye sağlanan kalıcı devlet desteğidir. Güneyin başlıca kısıtları ise; toprak yetersizliği ve verimsizliği, savaş ve etnik kavga yaygınlığı, gıda yerine pazar bitkisi üretimi, nüfus artış hızının yüksekliği, borç yükü nedeni ile yatırım yetersizliğidir. Bir başka kısıt da dünya tarım ve gıda ticaretindeki liberalleşme eğilimidir. Bu durum, bir yandan dünya gıda ticaretinin belirli sayıdaki çok uluslu firma tarafından kontrol edilmesine (7), bir yandan da yıkıcı rekabet nedeni ile güney ülkelerinde çiftçiliğin terk edilmesine yol açmıştır (8).

Aç insanların %98'inin güneydeki gelişen ülkelerde yaşamasının (9) başlıca nedeni budur. Bir diğer olgu da açlığın kırsal alanda yaygın olmasıdır. Aç

insanların %50'sinin çevre riskli bölgelerde tarımla geçinen ailelerden, %22'sinin kırsaldaki tarımla uğraşmayan ailelerden, %8'inin ise çoban, balıkçı ve geçimi ormana bağlı ailelerden oluştuğu belirtilmektedir (10).

Kuzey-güney dengesizliğinin kuzeye olumsuz yansımaları ise, aşırı gıda tüketimine bağlı olarak, 2006 yılında dünyadaki aşırı kilolu ve obez sayısının aç insan sayısını geçmesidir (11). Açlık gibi obezlik de, yol açtığı diyabet, kalp-damar ve kanser gibi hastalıklardan dolayı yaşam kalitesinin düşmesine ve yaşam süresinin kısalmasına neden olmaktadır.

GIDA FİYATLARI

Açlığın nedeni olarak tartışılan faktörlerden biri de gıda fiyatlarının yüksekliğidir. 2011 Dünya Gıda Günü'nün konusu da bu nedenle "gıda fiyatları" olarak belirlenmiştir. 1990'dan 2004'e kadar önemli bir dalgalanma göstermeyen dünya gıda fiyatlarının sonraki yıllarda tırmanışa geçmesi kuşkusuz tartışılmalıdır. Ancak dünyada yaşanan açlığın buna bağlı olduğu kuşkuludur. Fiyat gerçekte bir sinyaldir, önemli olan fiyat artışına neyin yol açtığıdır.

FAO verilerine (8) göre 2002-04 dönemindeki tahıl, et, süt, yağlı tohum ve şeker fiyatı ortalaması olan Gıda Fiyat İndeksi (GFİ) 100 olarak alınırsa bu değer 2008 yılında 200'e çıkmıştır. Bu durum 40 kadar ülkede "gıda isyanı" denilen tepiklere yol açmıştır. GFİ 2009'da 157'ye düşmüş, 2010'da yeniden 185'e yükselmiştir. Bu dalgalanmanın başlıca nedenleri; 2006-07 döneminde yaşanan kuraklık olayı, petrol fiyatlarındaki artışların tarımsal girdilere de yansımaları, enerji tarımının (mısır, soya, kolza, şeker kamışı vb) yaygınlaşması, spekülasyon sermayenin gıda borsalarına ilgi duyması, Hindistan ve Vietnam gibi bazı ülkelerin

Çizelge 1. Bazı Ülkelerde Gıda Tüketim Alışkanlığı Değişimi (2005/1991 Oranı)

Gıda	Hindistan	Çin	Brezilya	Nijerya
Tahıl	1.0	0.8	1.2	1.0
Et	1.2	2.4	1.7	1.0
Süt	1.2	3.0	1.2	1.3
Balık	1.2	2.3	0.9	0.8
Meyve	1.3	3.5	0.8	1.1
Sebze	1.3	2.9	1.3	1.3

uyguladığı gıda (pirinç örneği) ihracat yasağıdır. Ayrıca Çin ve Hindistan'daki yaşam tarzı değişikliğinin de bir etken olduğu açıktır. Dünya nüfusunun üçte birinden fazlasının yaşadığı bu iki ülkede et ve süt tüketimi belirgin bir artış göstermektedir (Çizelge 1) ve bu durum hayvan yemi talebini artırmaktadır (12). Öyle ki 2000 yılından bu yana hayvan yemi olarak soya küspesinin ticaret hacmi %67 artmıştır (9).

Gıda fiyatı ile aç insan sayısı arasındaki olası ilişkiyi değerlendirmek için 1969-71 döneminden bu yana dünyadaki aç insan sayısı ile 1990-92 döneminden sonraki dünya GFİ yıllara göre Çizelge 2'de karşılaştırmalı olarak verilmiştir. FAO tarafından GFİ'nin hesaplanmasına 1990-92 döneminde başlandığı için daha önceki yıllara ilişkin güvenli veri yoktur (6, 13).

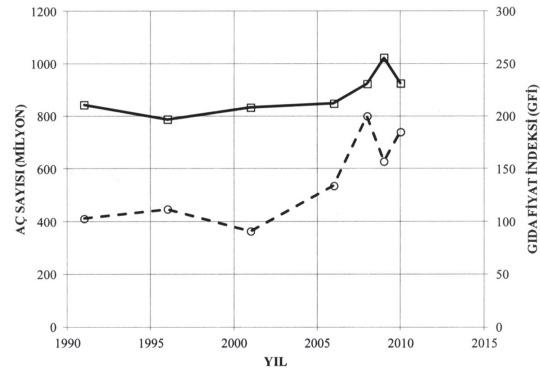
Çizelge 2. Yıllara Göre Dünyada Gıda Fiyatı İndeksi ve Aç İnsan Sayısı

Dönem	GFİ	Aç (Milyon)
1969-71	-	958
1979-81	-	945
1990-92	103	843
1995-97	112	788
2000-02	91	833
2005-07	134	848
2008	200	923
2009	157	1023
2010	185	925

Çizelge 2'deki verilere göre, eğer nüfus artışı dikkate alınmazsa, aç insan sayısında 1969-71 döneminden bu yana belirgin bir azalma söz konusu değildir. 1969-71 döneminde 958 milyon olan aç insan sayısı 2010 yılında hala 925 milyondur. Ancak yıllara göre bir dalgalanma da söz konusudur. GFİ ve aç sayısındaki bu dalgalanma Şekil 2'de daha açık olarak görülmektedir.

Genel olarak GFİ ve aç sayısını gösteren eğriler paralel gibi gözükse de buna aykırı dönemler de vardır. Örneğin aç insan sayısının minimum (788 milyon) olduğu 1995-97 döneminde GFİ bir önceki ve bir sonraki yıldan daha yüksektir. Bunun gibi aç insan sayısının maksimuma (1.020 milyar) ulaştığı 2009 yılındaki GFİ ise bir önceki ve bir sonraki yıldan daha düşüktür. Nitekim bu yıllara ait GFİ ile aç sayısı arasındaki korelasyonun ($R^2=0.680$) anlamlı olmadığı ($P>0.05$) görülmüştür.

Fiyat artışının tarımsal üretime bir sonraki dönem yansıtacağı varsayımı ile GFİ'nin bir sonraki dönem aç sayısı ile korelasyonu da hesaplanmış ve bu kez korelasyonun ($R^2=0.929$) anlamlı ($P<0.05$) olduğu görülmüştür. Aç sayısının gerçeği ne kadar yansıttığı ve gıda fiyat artışının ne kadarının üreticiye gittiği bilinmediği için anlamlı olsa bile bu korelasyonun gerçeğe uygunluğu tartışmalıdır.

Şekil 2. Dünyada Gıda Fiyat İndeksi ve Aç İnsan Sayısı (1990-2010)

□ Aç insan sayısı (milyon) ○ Gıda Fiyat İndeksi (GFİ)

Ancak, gıda fiyatındaki artışların kısa dönemde yoksulların gıdaya ulaşmasını zorlaştırdığı doğrudur (8). Buna karşılık gıda fiyatlarındaki düşüklüğün ise uzun dönemde çiftçiliğin terkedilmesine ve yoksulluğun yaygınlaşmasına yol açtığı bir gerçektir (8).

GELECEK BEKLENTİLERİ

Açlığa çözüm aranırken dikkate alınması gereken faktörlerden biri de gıda üretimi ve tüketimine ilişkin beklentilerdir (4). 2050 yılı için başlıca beklentiler; dünya nüfusunun 9 milyar dolayında dengelenmesi, kentte yaşayan insan oranının %70'e ulaşması, buna bağlı olarak gıdaya talebin artması ve karşılanması için gıda üretiminin %70 daha artırılma zorunluluğudur.

Öte yandan toprak ve su kaynaklarının güvenliği ve iklim değişikliği belirsizliğini korumaktadır. Petrol fiyatlarının yüksekliği nedeni ile yakıt tarımı giderek yaygınlaşmaktadır. Genetik mühendisliğinin katkısının da tüketici kuşkusu nedeni ile kısıtlı kalması beklenmektedir.

Bu faktörlerin tarımın ve gıdanın önemini artıracığı ve girdili tarım yerine emek-yoğun tarımın daha avantajlı olacağı belirtilmektedir.

ÇÖZÜM ARAYIŞLARI

Dünya nüfusuna her yıl 80 milyon kişinin katılması açlığa çözüm arayışının ne kadar ivedi olduğunu göstermektedir ve bu nedenle açlığın azaltılması için birçok yaklaşım tartışılmaktadır. Bunların başlıcaları; batı yaklaşımı (westernized view), gıda adaleti (food justice), gıda egemenliği (food sovereignty) olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca bölgesel oluşum (regional corporation) ve gıda yardımı (food aid) yaklaşımları da bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Batı yaklaşımı

Global kuzeyin ilgisini yansıttığı için buna "kuzey yaklaşımı" da denilebilir. Gerçekte AB'de uygulanan ortak tarım politikasıdır ve esas olarak "üretim artışı" odaklıdır. Çiftçiye ne kadar kazanç sağlanırsa üretimin de o kadar artacağı varsayımına dayanmaktadır. Bunun başlıca araçları ise tarım ürünü pazar fiyatlarını yüksek tutulması ve rakip ülkelerin ürünlerine karşı korunmasıdır. Bu yolla 1970'li yıllarda önce "kendine yeterlilik" sağlanmış, daha sonra ise "gıda dağları" veya "gıda gölleri" diye tanımlanan üretim fazlalığı oluşmuştur. Bu nedenle yaklaşım revize edilmiş ve üretimden bağımsız destek ve tercihli ithalat uygulamasına geçilmiştir.

AB, dünyanın hem en büyük gıda ithalatçısı hem de en büyük gıda ihracatçısıdır (14). Yeni ortak tarım politikası; iç desteklere fazla ağırlık verildiği ve uluslararası sorumluluklar göz ardı edildiği için eleştirilmekte (14, 15) ve tercihli ithalat uygulamasından yoksul ülkelerin zararlı çıktığı belirtilmektedir (16).

Yalnızca kendi bölgesinde üretim artışına dayanan ve dağılım boyutu olmayan bu yaklaşımın açlığa çözüm olamayacağı açıktır.

Gıda adaleti

Gıda güvencesinin temel bir insan hakkı olduğu olgusundan yola çıkan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre gıda öncelikle "ticari bir meta" olarak değil

beslenme gereksinimini sağlayan madde olarak algılanmalıdır. Açlığın nedeni gıda üretiminin eksikliği değildir. Eksik olan üretimin dengeli bölüşümüdür. Gıda güvencesi temel bir insan hakkı olduğuna göre adil bölüşüm sağlanmalıdır. Bunun için gerekli olan ise politik iradedir (17, 18).

Yola çıkılan veriler gerçekçidir. Ancak bölgesel ve ülkesel açıdan yalnız gıda bölüşümü değil gıda üretimi de adil değildir. Adil bölüşüme ülkelerin bakışı doğal olarak farklı olduğu için ortak bir politik iradenin oluşma beklentisinin gerçekçiliği tartışmalıdır. Ayrıca, bu yaklaşımın üretim boyutu eksiktir.

Gıda egemenliği

Bu yaklaşıma göre insanların her gün yeteri kadar gıdaya ulaşması kadar tükettiği gıdanın nasıl üretildiği ve nereden geldiği de önemlidir. Gıda, ekolojik olarak ve sürdürülebilir yöntemlerle üretilmeli, sağlıkla ve kültürle de uyumlu olmalıdır. Her topluluğun kendi gıda politikasını belirleme hakkı olmalıdır. Toprak, su, tohum, hayvan gibi kaynakları gıdayı üretenler kullanmalı ve yönetmelidir. Çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliği olan gıda sistemi için aile temelli çiftçiliğin güçlenmesini gereklidir. Bu yaklaşım zengin ülkelerin gıda yardımlarına da karşıdır (19, 20).

Bu yaklaşımın diğer yaklaşımlardan bir farkı da sivil toplum organizasyonu olmasıdır. 2007'de Niyele'nin (Mali) Selingue köyünde toplanan uluslararası gıda güvencesi forumu ile başlayan bir girişimdir. Foruma 80 dolayında ülkeden 500 dolayında sivil toplum organizasyonu (çiftçi, yoksul, balıkçı, çevreci, tüketici vb) katılmıştır. Gerçekte 1993'te kurulan ve küçük çiftçilerin hakkını savunan ve "köylü yolu" anlamına gelen "via campesina" oluşumunun devamıdır.

Tarımın sürdürülebilirliği açısından uyarıcıdır. Ancak artan gıda gereksiniminin karşılanması açısından gerçekçiliği tartışmalıdır.

Bölgesel oluşum

Koşulları birbirine benzeyen ülkelerin bölgesel bütünleşmesini ve bu amaçla ortak tarım pazarı oluşturmasını öngören yaklaşımdır. Bölge içinde gıda ticareti serbest olmalı ancak yerel üretim dışarıya karşı gümrük yolu ile korunmalıdır. Amaç;

düşük maliyetli ürünlerin bölgedeki tarım üzerine caydırıcı etkisinin önlenmesi ve desteklerle çiftçiliğin sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır (8).

Ayrıca, pazar ortaklığı yapacak olan ülkelerde gıda maliyetinin yaklaşık aynı düzeyde olması ve farklı ekolojik bölgeleri ve iklim zonlarını içermesi ve böylece bölge içinde gıda çeşitliliğinin sağlanması gereklidir. Başarı için başka bir koşul ise bölge içinde serbest ticaret kurallarına gerçekten uyulmasıdır. Bunun olumsuz örneği, Güney Afrika Gelişme Topluluğu (SADC) üyesi olan Tanzanya ile Zambiya arasındaki 2008 serbest ticaret anlaşmasıdır. Aslında her iki ülkede de mısır üretilmektedir. Fakat Zambiya'da verim düşüktür. Tanzanya, gıda güvencesi için ihracat engeli koyunca ve Zambiya da üretimi özendirmek için taban fiyatı yüksek tutunca Tanzanya'dan Zambiya'ya kaçak mısır girişi başlamıştır. Bunun sonucu olarak ne Tanzanya tarımsal üretimini artırabilmiş ne de Zambiya gıda güvencesini sağlayabilmiştir (21).

Bu yaklaşımın önündeki en önemli engel ise kuşkusuz Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) uygulamalarıdır. Kısa dönemde bu politikaların değiştirilmesi zordur.

Gıda yardımı

Bu uygulama kısaca üretim fazlalığı olan ülkelerin gönüllü ve karşılıksız olarak yoksul ülkelere gıda aktarmasıdır. Gerçekte batı yaklaşımının tamamlayıcı bir uygulamasıdır. Çok sayıda yardım ve bağış organizasyonunun bu amaçla çalıştığı bilinmektedir (2). Bunların en etkilisi ise GDPRD (Kırsal Kalkınma Global Bağış Platformu) ve GPAFS (Tarım ve Gıda Güvencesi Global Ortaklığı)'dır. GDPRD özel bir organizasyon (22), GPAFS ise başkanlığını FAO'nun yürüttüğü daha resmi bir oluşumdur(23).

Bu uygulamanın ivedi açlık sorunlarını hafifletmeye katkıda bulunduğu doğrudur. Ancak birçok zayıf yanı vardır. Öncelikle bağış/yardım toplamı oldukça düşüktür ve dünya gıda üretiminin %0.3'ü kadardır (4). Yardım taahhütleri çoğu kez tutulmadığından sürdürülebilirliği de tartışmalıdır. Bu nedenle açlığa kalıcı çözüm olmayacağı bilinen bir gerçektir.

YENİ YAKLAŞIM GEREĞİ

Açlığın çözümü için tartışılan farklı yaklaşımlardan her birinin doğru tarafları vardır. Ancak FAO verilerine göre, 1970'ten 2010'a kadarki 40 yıllık dönemde aç insan sayısı azalmamıştır. Bu durum açlığın çoğu insan tarafından "bir yazgı gibi" algılanmasına yol açmaktadır.

Öte yandan son 50 yılda gıda üretimi insan sayısından daha hızlı artmıştır. Üretimden kişi başına düşen enerji miktarı 2720 kcal dolayındadır. Dolayısı ile gıda üretim dünya nüfusunu doyurmaya yeterlidir. Oysa dünyada bugün 7 insandan 1'i açlık sınırının altında yaşamaktadır ve bu olgu gıda paylaşımındaki dengesizlikten kaynaklanmaktadır.

Dünya ölçeğinde yalnız gıda tüketimi değil gıda üretimi de dengeli değildir. Gıda üretimi daha çok kuzeyde yoğunlaşmıştır. Açların büyük çoğunluğu ise güneyde yaşamaktadır. Üretimdeki dengesizliğin tüketime de yansdığı bir gerçektir.

Bu nedenle yalnızca üretim artışına veya yalnızca dengeli bölüşüme ya da gıda yardımına dayalı yaklaşımların çözüm olamayacağı açıktır. Açlığın çözümü için "yaygın üretim" öncelikli yeni bir yaklaşım gereklidir. Buradaki yaygınlık hem bölge, hem insan ve hem de zaman bağlamında geçerlidir. Kuzeyde yoğunlaşan gıda üretiminin dünyanın diğer yörelerine yayılması kadar tarımsal üretime daha fazla çiftçinin katılması ve gıda üretiminde sürdürülebilirliğin sağlanması da önemlidir. Bunun yolu ise; güneyin bölgesel dayanışması, küçük çiftçinin desteklenmesi ve doğaya duyarlı üretim yönteminden geçmektedir. Böylece,"ekmeye tarlası olan insanın ekmeğe de parası" olacaktır.

Nijerya'da ürün karşılığı kredi sistemi ile tarımsal üretimin ve çiftçi gelirlerinin artırılması (9) ve 2005'ten önce gıda ithalatçısı olan Malavi'nin çiftçi desteği ile 2009'da gıda ihracatçısı olması (23) bu anlamda başarılı örneklerdir.

Kısaca tarımsal üretimin yaygınlaşması, daha dengeli bir gıda paylaşımının ve açlığı azaltmanın ilk adımı gibi gözükmektedir.

KAYNAKLAR

1. Anon 2011. The state of food insecurity in the world. Food and Agricultural Organization, Rome.
2. Dehaven H, Macmillan A. 2010. Towards global governance of food security. *Rural21*, 44 (5): 6- 10.
3. Anon 2002. Reducing poverty and hunger, the critical role of financing for food, agriculture and rural development. Food and Agricultural Organization, Rome.
4. Bruentrup M. 2008. Global trends in food security. *Rural21*, 42 (3): 8-11.
5. Şişman M. 2007. Kuzey güney ilişkileri ve güneydeki kalkınma dinamiği sınırları. Marmara Üni. İİBF Dergisi, 22 (1): 57-87.
6. Anon 2010. The state of food insecurity in the world 2010. Food and Agricultural Organization, Rome.
7. Singer HW. 2007. A global view of food security. *Agric. & Rural Develop*, 14 (2): 3- 6.
8. Mazoyer M, Roudart L. 2010. *Dünya tarım tarihi-Neolitik çağdan günümüzdeki krize*. Epos Yayınları, Ankara, s. 585.
9. Anon 2011. Food prices-from crisis to stability on world food day 2011. Food and Agricultural Organization, Rome.
10. Windfuhr M, Jansen J. 2005. *Food sovereignty -towards democracy in localized food systems*. ITDG Publishing, Warwickshire, UK.
11. Anon 2006. Tackling double burden of malnutrition. Food and Agricultural Organization, Rome.
12. Van Braun J. 2008. *High and rising food prices*. International Food Policy Research Institute, Washington, USA.
13. FAO. 2010. Food Outlook-global market analysis. www.fao.org. (son erişim 25.11.2011)
14. Buntzel R. 2011. Global responsibility- the neglected dimension. *Rural21*, 45 (2): 32- 35.
15. Turchetti S. 2009. The dimension of fragility. *Rural21*, 43 (5):17- 20.
16. Stevens C. 2008. How will CAP reform affect developing countries. *Rural21*, 42 (4):30-32.
17. Wekerle G R. 2004. Food justice movement-policies, planning and networks. *Journal of Planning Education and Research*, 23: 378-386.
18. Gottlieb R, Joshi A. 2010. *Food justice*. MIT Pres, New York, USA.
19. Menezes F. 2001. Food sovereignty: A vital requirement for food security in context of globalisation. *Development*, 44 (4):29-33.
20. Mcmillan P. 2005. Global development on the corporate food system. *Research in Rural Sociology and Development*, 11: 269-303.
21. Gerken A. 2010. How can regional trade enhance food security. *Rural21*, 44 (4): 30-33.
22. Barlett S. 2007. Global Donor Platform for Rural Development: Tackling rural poverty together. *Agric. & Rural Develop*, 14 (2): 65.
23. Auer C. 2010. Global Partnership for Agriculture and Food Security: Actors, missions and achievements. *Rural 21*, 44 (5):11- 16.